

ትክትክ (Whooping Cough) (Bordetella Pertussis)

ትክትክ ምንድን ነው ?

ትክትክ በበሽታ አምጭ ተዋስኖን (በባክቴሪያ) አማካኝነት የሚመጣ ጉንፋን መሰልና ቀስ በቀስ ወደ ሳል የሚቀየር ከባድ በሽታ ነው። ከብዙ ቀናት በኋላ ወደ ጠንካራ ሳል ሊያመራ የሚችልና በታማሚው ላይ የመተንፈስ ችግር፣ የፊት መቅላትና የመታፈን ስሜት በተጨማሪም የማስታወክ ስሜት ምልክቶች ሊታዩ ይችላሉ።

አንዳንድ ጊዜ ሰዎች ካሳላቸው በኋላ ሲተነፍሱ የትንፋሽ እጥረት ወይም የመታፈን ድምጽ ሊያሰሙ ይችላሉ። ይህንን ድምጽ ህፃናት ግን ብዙውን ጊዜ አያሰሙም። ትክትክ በማንኛውም እድሜ ያለን ሰው ሊያጠቃ ይችላል። ነገር ግን እድሜያቸው ከ 3 አመት በታች ባሉ ህፃናት በተለይም ደግሞ ካሳላቸው በኋላ በደንብ መተንፈስ በማይችሉት እድሜያቸው ከ3 ወር ባልበለጡት ላይ የበለጠ ይጠነክራል።

ምን ያክል ጊዜ ይቆያል?

የዚህ በሽታ ሕመም እስከ 3 ወራት ድረስ ሊቆይ ይችላል (የ 100 ቀን ሳል በመባልም ይታወቃል)። የተከተቡ ወይም በከፊል የተከተቡ ሰዎችም በትክትክ በሽታ ሊያዙ ወይም ሊያማቸው ይችላል ነገርግን ሕመሙ ቀለል ያለ ይሆንላቸዋል።

እንዴት እንያዛለን?

ትክትክ ከሰው ወደሰው በቀላሉ ከሚተላለፉ በሽታዎች መካከል አንዱ ነው። በሽታው በምናስልበት ጊዜ የሚዛመትና ከታመመ ሰው በሽታው ከተላለፈ ከ6 - 20 ቀናት ባሉት ጊዜያት (ብዙ ጊዜ ከ9 - 10 ቀናት) ምልክቶችን ሊያሳይ ይችላል።

ትክትክ የምንያዘው የታመመ ሰው በሚያስልበት ወይም በሚያስነጥስበት ጊዜ ከሳምባው በሚወጡና ከአየር ጋር ተጣብቀው በሚቆዩ ተዋስኖን ሲሆን እነዚህ ተዋስኖን አየር ወደ ውስጥ በምንተነፍስበት ግዜ ወደ እኛ ሲገቡ ነው። በተለይ በሽተኛው አጠገባችን ከሆን በቀላሉ ልንያዝ እንችላለን። በበሽታው የተያዘ ሰው ምልክቱ ለመጀመሪያ ጊዜ ከታየበት ጊዜ ጀምሮ እስከ 3 ሳምንት ድረስ በካይ ነው።

እንዴት ይታከማል?

ልጅዎ በትክትክ የታመመ/መች ከመሰልዎት የቤተሰብ ሃኪምዎ (ዶክተርዎ) ጋ ይሂዱ። ሕኪሙ ምርመራ ካደረገ በኋላ እንዳስፈላጊነቱ ሕክምና ሊያደርግ ወይም መድሃኒት (Antibiotics) ሊያዘዝ ይችላል ። ይህ መድሃኒት (Antibiotics) የብከላ ጊዜን ሊያሳጥር ይችላል።

ከታመሙ ከሌሎች በተለይም እድሜያቸው ከአንድ አመት በታች ከሆኑ ህፃናትና ከደረሱ ነፍሰጡሮች ይራቁ።

ከታመሙና መድሃኒቱን ከጀመሩ በኋላ ከስራ ከሰብሰባና ከትምህርት ቤት ወይም ከመዋለ ህፃናት ሊያንስ ለጅ ቀን መራቅ አለብዎት።

መድሃኒቱ ካልተወሰደ ግን የታመመው ሰው ምልክቱን ካሳየ በኋላ ለ 21 ቀናት ከሰው መራቅ አለበት።

የዚህ በሽታ ሳል ብዙ ጊዜ ለህፃናት በጣም አስጨናቂ ነው ነገርግን የአልጋ ላይ እረፍት ፣ በዛ ያለ ፈሳሽ እና አነስተኛና ለስላሳ ምግብ መውሰድ ሕመሙ እንዲቀንስ ለማድረግ ሊረዱ ይችላሉ። ከታመሙ በተለይ ደግሞ ሕመሙ ከበረታ ወይም ከቆየብዎ ሕኪም ጋ ይሂዱና ይታከሙ።

ስርጭቱን አንዴት መግታት ይቻላል?

በወቅቱ ክትባት መውሰድ በአካባቢያችን በሽታውን ለመከላከልና ለመቆጣጠር ካሉት አማራጮች መካከል ተመራጩ ነው።

በሀገር አቀፍ የህፃናት ክትባት ፕሮግራም (National Childhood Immunisation Schedule) አምስት ነጻ የትክትክ (Whooping Cough) ክትባት በአቅራቢያዎ በሚገኝ ህኪም ይሰጣል። ይህንን እባክዎ ከቤተሰብ ህኪምዎ ጋ ይመካከሩ።

የተከተቡ ህፃናትም በትክትክ ሊያዙና ሊታመሙ ይችላሉ ነገር ግን ብዙውን ጊዜ ህመሙ አይበረታባቸውም።

በበሽታው የተያዙ ሰዎች በሽታውን እንዳያዘምቱ አንዴት ይታከማሉ?

አንዳንዴ ከትክትክ ታማሚ ጋር የተገናኙ ሰዎች በህኪም መድሃኒት (አንቲባዮቲክ) ይሰጣቸዋል። የዚህም አላማ በሽታው ከ1 ዓመት በታች ወደሆኑ ህፃናት እንዳይሰራጩ ለማድረግ ነው። ምክንያቱን ከ1 ዓመት በታች የሆኑ ህፃናት በፀና ሊታመሙ ስለሚችሉ።

በመዋለ ህፃናት ወይም በቤት ውስጥ ከ1 ዓመት እድሜ በታች የሆኑ ተጋላጭ ህፃናት ካሉና በቅርቡ ከመካከላቸው ወይም ከነሱ ጋር የተገናኙና የትክትክ ህክምናን የወሰደ ሰው ካለ የቤተሰቡ ወይም የመዋለ ሕፃናቱ አባላት መድሃኒት (አንቲባዮቲክ) መውሰድ ሊያስፈልጋቸው ይችላል። በሆስፒታል ዶክተር ወይም በጠቅላላ ህኪም ከተመከረ በህዝብና በአካባቢ ጤና (Community and Public Health) ሊመቻችና ህክምናው ሊሰጥ ይችላል። በስልክ ቁጥር 364 1777 ይደውሉ።

በቤት ውስጥ ለመውለድ የተቃረኑት ነፍሰጡር ካላችና በቤተሰቡ ውስጥ በቅርቡ በትክትክ የታመመ ወይም ህክምናውን የወሰደ ሰው ካለ በሽታው አዲስ ወደሚወለደው ህፃን እንዳይተላለፍ የቤተሰቡ አባላት በሙሉ መድሃኒት (አንቲባዮቲክ) መውሰድ አለባቸው።

ጥያቄ ካለዎት ወይም በበሽታው የታመመ ቤተሰብ አለ ብለው የሚያምኑ ከሆነ ወይም በበሽታው ተጋለጭላሁ ብለው ካሰቡ የቤተሰብ ህኪምዎን ያነጋግሩ።

በፓርትነርሽፕ ካንተርበሪ (Partnership Health Canterbury) የተዘጋጀ ፣ ሚያዚያ 2012.